

Universiteit zich niet te willen onderwerpen, zou hij evenmin door de Universiteit benoemd kunnen worden. Elke nauwere vereeniging tusschen de Theol. School en de Theol. faculteit der Vrije Universiteit brengt vanzelf mede, dat als hoogleraren alleen zij benoemd kunnen worden, die op den grondslag van het Contract staan.

2. In hetzelfde stuk van 8 Juni had u de stoutheid uw lezers den indruk te geven, dat bij mij en anderen, nadat zij geschreven hadt, „alleen het financiële bezwaar bestaan bleef.“ Tegen die grove onwaarheid protesteer ik ten zeerste. Trouwens, zij rust zelve slechts op uwe scheeve voorstelling, dat ik wel op uwe „financiële becijfering“ maar niet op uwe „weertegging van de principieel... bezwaren, tegen het Concept contract ingebracht, geantwoord had.“ Maar, hoe kon dat ook anders? In den aanhef van 't zelfde stuk, waarin zij dus schrijft, zegt zij zelf: „Nu wij de praktische en zakelijke bezwaren, die tegen het Concept contract zijn ingebracht, weetleg hebben, komen wij thans tot de principieel vraag.“... Maar, hoe ter we reld kon ik of een der bezwaarde broederen dan toen reeds geantwoord hebben op uwe weerlegging, die ons nog niet onder de oogen kon gekomen zijn? 't Is haast al te gek! En bovendien: had ik niet reeds 8 dagen tevoren (Bazuin 30 Mei) er weer op aangedrongen, „dat de *Heraut*, in plaats van over bijzaken en berekeningen veel te redeneeren, nu eerst eens open haar gevoelen zou uitspreken over de hoofdgedachte (de principieel vraag) van conclusie II der Utrechtsche vergadering? En, had ik er niet onmiddellijk op laten volgen, dat ik dat talmen *betroutde*, wijl daardoor nu de Prov. Synode van Zeeland van uwe opmerkingen evenmin zou kunnen profiteren, als de volgende Prov. Synodes van mijne, mogelijke, repliek?“

Prof. Noordzij rukt hier een zinsnede uit het verband. Wat wij schreven was:

Opmerkelijk is het, dat noch Prof. Noordzij noch een der bezwaarde broederen, op onze weerlegging van de „principieel, zakelijke en praktische bezwaren“, tegen het Concept contract ingebracht, iets geantwoord hebben. Alleen onze becijfering van de financiële voordeelen aan de samenstelling der Theologische Faculteit en de Theologische School verbonden, lokte tegenspraak uit. Indien ook hier de regel geldt, dat wie wijgt, toestemt, dan mag dus geconstateerd, dat alleen het financiële bezwaar bestaan bleef, en dat bezwaar aan in Christus Kerk niet den doorslag geven, waar de hoogste geestelijke belangen op het spel staan.

Zooals men ziet, heeft Prof. Noordzij hier juist de woorden, waar alles op aankwam, weggelaten, nl.: „Indien ook hier de regel geldt, dat wie wijgt, toestemt.“ De *Heraut* had voorts in de voorafgaande artikelen niet alleen de praktische bezwaren besproken, gelijk Prof. Noordzij het wil doen voorkomen, maar ook de zoogenaamde „principieel“ bezwaren, die in het rapport ontwikkeld waren. Deze principieel bezwaren, dat de saamsmelting inrichting „formeel en materieel eigendom zou zijn der Vereeniging voor Hooger Onderwijs“, dat het contract „elk oogblik opzeggbaar was“, dat de „hoogheid en vrijheid der kerken inzake regeering en bestuur telkens in het gedrang konden komen“ en dat de „kerken door dit contract afhankelijk zouden worden van den Staat“, waren door ons in artikel I-IV weerlegd. Juist dat waren de „principieel bezwaren“, die op pag. 8-14 van het rapport der bezwaarde broederen waren uiteengezet. Op deze weerlegging was noch door Prof. Noordzij, noch door Prof. Lindeboom noch door een der broederen geantwoord. De principieel vraag, die wij in ons slotartikel behandelden, was, of de contra-eisch, die te Utrecht werd gesteld, met het Concept contract te vereenigen viel. De „grove onwaarheid“ welke Prof. Noordzij ons ten laste legt, is dus een beschuldiging, die niet te handhaven valt.

3. In de *Heraut* van 1 Juni schrijft zij: „hoe Prof. N. in de *Bazuin* schrijven kan, dat het thans reeds vast staat, dat het Concept contract door de kerken verworpen is zal wel een raadsel zijn.“ Ik geloof 't gaarne. Weet u waarom? Omdat ik nummer, en allerminst in de *Bazuin* No. 21, zoo iets heb geschreven. Ik heb er zelfs niet aan gedacht! Bovendien, al wat ik schreef had, gelijk ik nog met dezelfde woorden aanduidde, betrekking op het Concept contract „zoo als het daar ligt“, doch dat slaat zij maar over! Aangaande dat Concept, be weerde ik: „a. dat van nu voortaan: *aanname van verzoeken*, „zoo wat niet te terecht ge komen“, en b. „dat het *kerk niet wordt aangemoedigd*.“ Welnu, bleek dit, uit hetgeen vele Classen met dat Concept contract deden, niet volkomen juist? En blijkt dat nu nog niet veel sterker uit de veranderingen, die verreweg de meeste Prov. Synodes in dat Concept contract aanbrachten, terwijl zelfs die van Noord Holland slechts een vergelijking op den grondslag van 't Contract aanbeveelt?

Indien Prof. Noordzij geschreven had, dat het Concept contract „zoo als het daar ligt“, door de meerderheid der kerken niet was aangenomen, dan zou de *Heraut* zeker tegen die uitdrukking niet geprotesteerd hebben. Maar dit stond er niet. De indruk werd gegeven, alsof de meerderheid der kerken het geheele Concept contract onaan nemelijk had verklaard. Intusschen zijn wij Prof. Noordzij voor deze nadere verklaring dankbaar. Ook volgens hem staat het dus vast, dat de meerderheid der kerken tegen het Concept contract met enkele amendementen geen bezwaar heeft. Trouwens, de uitslag der Provinciale Synodes heeft dit feit wel boven allen twijfel verheven.

4. Gij kunt daaraan slechts ontkomen door er een onjuist woordgebruik op na te houden. Telkens als Gij een poging waagt (zie o.a. „Goede hoop“) of nog waagt om toch uit te laten komen, dat vele Kerken, Classen en Prov. Synodes voor 't Concept contract zijn, doet Gij 't voorkomen, alsof al wat ge in dit opzicht (de juistheid er van nu eens daar gelaten!) zegt, geldt van het Concept contract zoals het daar ligt. Ik vraag: met allen ernst: is dat nu een eerlijke terminologie? Immers, het Concept contract bevat volgens den considerans slechts XII bepalingen of artikelen. Dit wordt, blijkens

de daarop onmiddellijk volgende onderteekening: „Bovenstaand Concept contract wordt den Kerken aangeboden“ — als zodanig dan ook alleen door de 25 broeders aanbevolen. Welnu, dat Concept contract namen slechts eenige classes ongewijzigd aan en bijna niet één Prov. Synode. De meeste vulden het sterk aan in den geest der oorspronkelijke XIV artikelen. Maar daarmede was dan ook het Concept contract geoordeeld en hadt gij niet van het, maar van een Concept contract moeten spreken. Indien toch bijv. art. I en II der achter dat Concept contract staande wenschen van zoo weinig betekenis en belang zijn, als er nu weer de indruk van gegeven wordt, waarom werd er dan in de vergaderingen der 25 broeders uit uwen kring zoo sterk tegen gestreden, en niet gerust, alvorens ze uit het oorspronkelijke Concept waren verbannen? En waarom zal dan nu nog, blijkens de voorstellen aan de algemeene vergadering van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, een poging worden gewaagd, dat ze niet in 't contract, maar slechts in den considerans worden opgenomen?

Doch 't woordenspel was doorzichtig, ook naar strekking. Een staaltje. „In Friesland bleek, behalve op de classa I., op niet éénen classale vergadering een belangrijke minderheid tegen het Concept te zijn.“... zoo schrijft zij. Hoe overtuigend door eenvoud, niet waar? En toch, zeg me eens o. a. hoe vele kerken in de classa Drachten er beslist of minder beslist tegen waren? Was 't niet zeven van de negen? Doch genoeg. Wij blijven herhalen: Van het Concept contract, zoo als 't daar ligt en vooral door uwe vrienden werd geëischt, is een groot deel van kerken, classen en Synodes niet gediend!

Prof. Noordzij zou volkomen gelijk hebben, wanneer hij had aangehouden, dat de ingediende amendementen den grondslag van het Concept contract hadden aangeast. Dan ware metterdaad gebleken, dat de kerken het Concept contract veroordeelden. Maar de classen en Provinciale Synodes, die het Concept contract wijzigden om aan de bezwaren van vele broederen tegemoet te komen, hebben geen van allen uitsgesproken, dat het Concept contract principieel onaanneemelijk was. Met de conclusie te Utrecht gesteld, heeft alleen de Overijsselsche Synode zich vereenigd.

Wat Prof. Noordzij verder over enkele classen mededeelt, doet weinig ter zake. Het zou niet moeilijk vallen, omgekeerd aan te toonen, hoe in menige classa, die het Concept contract verwierp, dit evenzeer met een kleine meerderheid geschiedde. De gevallen staan hier over en weer gelijk.

5. Of ik volgens u ook behoort tot de „onverzoenlijke oppositie“ (een term van u!) weet ik niet. 't Laat mij koud. Ik ben er reeds aan gewend, dat wie 't met de *Heraut* eens zijn, worden geveid, maar wie om des gewetens of der kerken wille meenen te moeten verschillen, eigenaardig worden geteekend en benoemd. Maar, of die oppositie wel zoo „met den dag aan invloed slinkt“ als gij er uwen lezers nog op 8 Juni den indruk van zocht te geven, daarvan ben ik nog niet zoo overtuigd. Ik zal u maar niet uitnoodigen bij ons eens andere bezwaren te komen zien. Gij weet echter hoe op de met zooveel opzien gaande koninklijke vergadering van de classa Rotterdam slechts één stem minder (22 in plaats van 23) dan op de 1ste tegen 't Concept werd uitgebracht. Ook is 't u zeker bekend, hoe door kerkeraden als te U., B., H., W. of elders geprotesteerd wordt tegen 't Concept, ook al werd 't gewijzigd. Bovendien is 't u wel niet onbekend, hoe men in de kerken o. a. van Rotterdam, van Delft en elders van de zijle van talrijke leden reeds bijzondere belangstelling (volgens Dr. A. K. Jr. in de *Pr. Kerkbode* geoorloofd!) tegen 't opkopen van de Theol. School te Kampen in protestvorm doet blijken. Er zal toch, hoop ik, wel geen volkspetitiënneement noodig zijn om uwe vrienden te overtuigen van 't onjuiste en van 't gevaarlijke van het doorzichten zelf van een zeer sterk gewijzigd Concept Contract als dat van Drenthe bijvoorbeeld?...

Of Prof. Noordzij tot de „onverzoenlijke oppositie“ behoort, zal op de Generale Synode moeten blijken. Maar dat wij recht hadden van zulk een oppositie te spreken, toont het jongste Bijblad van *Wat zegt de Schrift?* Prof. Lindeboom verklaart daar uitdrukkelijk, dat er van een compromis geen sprake mag wezen. De Vrije Universiteit is de „twistappel“; de Synode moet alle contract met de Vrije Universiteit verbreken, en de Theol. School tot de eenige opleidingschool maken. Indien dat geen onverzoenlijke oppositie is, wat is het dan?

6. Intusschen moet ik u nu mijn leedwezen zeggen, dat gij ook mij niet overtuigd hebt door uw Vde stuk, waarin gij eindelijk „de principieel vraag“ behandelt.

Weet gij, waarom niet? Ik tracht het u, zoo kort doenlijk, te zeggen:

a. Omdat gij ten onrechte beweert, dat door mij in den *Arch* van al de Hoogl. van de Theol. school van Maart 1901 betreffende de benoeming etc. van Hoogleraren, en waaraan Concl. II der Utrechtsche vergadering zich houdt, 't woord *uitsluitend* is ingeschoven.

Dat is echter een beschuldiging, die gij zeker niet kunt bewijzen (al voert gij in plaats daarvan enkele onderstellingen aan). Ik deed zoo iets nimmer!

b. Omdat het mij evenmin als Dr. Bavinck oit in 't hoofd is gekomen aan Overheid of Vereeniging, als zodanig, 't recht te ontzeggen tot verkiezing of benoeming van Professoren in de Theol. buiten de kerk. En als gij dan, in verband met uwe valschde onderstelling, weer komt aandringen met de „versten wapenen“ van „Rommisch“ en „Seminaristisch“, waarvan Dr. Bavinck in zijn beide brochures van '99, toen hij nog in sterker vorm dan wij thans het zeggenschap bij benoeming etc. voor de kerken vroeg, 't ongepaste aantoonde — dan halen wij slechts de schouders op.

c. Omdat gij zelf geheel willekeurig in dien eisch: benoeming van Hoogleraren door de Kerken — de onderscheiding tusschen *keuze en benoeming* invoert, om van de *keuze* „de helft“ voor de Vrije Univ. te kunnen eischen. Doch die onderscheiding is formeel in strijd met de formulering van de benoeming bij beurt in art. 3 van 't Concept contract zelf, en het tweede zakelijke in strijd met uwe eigen definitie van den eisch van Maart 1901, dat nl. de kerken, bij benoeming enz. „bare k

torisch verkregen rechten behouden zullen.“ Immers hebben deze, naar ordening der Gen. Synode, juist tot dusverre de verkiezing en de benoeming van de Hoogleraren. Willen zij, in Gen. Synode vergaderd, in de wijze van verkiezing of benoeming morgen verandering brengen, niemand kan haar dat beletten. Maar als zij 't Concept contract inzake de benoeming, gelijk het is aangeboden, aannemen — dan zijn zij gebonden en hebben zij haar zeggenschap in deze gedeelte en verkort!

d. Omdat, als gij ter ondersteuning, uwer meening beweert, „dat de benoeming der Hoogleraren te Kampen nu reeds niet meer uitsluitend door de kerken geschiedt“ — dit inderdaad niet meer is dan een sofisme, dat de ineenhang van nu buiten de kerken staande en als zodanig haar vreemde elementen in 't organisme der kerken binnen te loodsen en haar een deel van haar wet en haar zeggenschap te kunnen ontnemen; een sofisme, dat uitloopt op de vermakelijke voorstelling van *Holland's Kerkbode* van 21 dezer, dat als „du curatoren der Theol. School“ naar ordening der Gen. Synode wettig vergaderen, zij dan geen kerkelijke vergadering houden, zij dan ook niet als kerkelijke Deputaten een last uitvoeren“... Is het niet scherpsinnig?

e. Omdat juist in den eisch van al de Hoogleraren der Theol. School van Maart 1901 beoogd werd „dat het volledige zeggenschap over deze School ontkort en ongedield aan de Kerken gewaarborgd zou blijven.“ Uw betoep (en dat nog al als „het afdoende bewijs“) op 't feit, dat de Prof. Bavinck „Bistuerend“ ook „ander dat Concept contract de hand hebben gezet“, is, tegen deze onze verzekering, niets meer dan een spinraai. Want 1. kunnen zij sinds veranderd zijn „om ene concessie te doen aan de tegenpartij“, zoo als 't wel eens genoemd is; 2. weten wij zeker, dat zodra hunnerzijds de voorwaarde werd gesteld van benoeming van Hoogleraren bij beurt, wijlen Prof. Wielenia in onze Hoogleraren vergadering met alle kracht daartegen opkwam, als in strijd met onze gemeenschappelijke eisch. Iets dat toen evenmin door ons, zijne collega's *aan weersproken* worden, als later in Utrecht toen Prof. W. er weer zoo sterk tegen toonde.

Trouwens, in de *Verklaring* van Maart 1901 staat op bl. 4 uitdrukkelijk: „de Kerken hebben over de School alle zeggenschap“... en op bl. 15: „Samenwerking dan alleen... wanneer de Theol. Faculteit aan de Vrije Universiteit in dezelfde verhouding tot de Geref. Kerken komt te staan als thans de Theol. School.“

Is die eisch nu Roomsche of Seminaristisch? Welnu, dan vragen wij: Waren Dr. A. Kuyper Sr. en zijne mededeputaten dan ook van dat allooit, toen zij in '93 dien zelfden eisch van „onverkoort en ongedield zeggenschap“ formuleerden (Acta Gen. Synode blz. 83)? Was de geheele Synode dan ook van die fatale begiselen, toen zij zich in hare act. bl. 122 in dien zelfden geest uitsprak? De jongelui waren er niet bij.

De logica van het eerste gedeelte ontsnapt ons. Indien Prof. Noordzij niet den eisch stelt, dat de benoeming, salariering, schorsing en ontslag uitsluitend van de kerken moet uitgaan, welk bezwaar bestaat er dan tegen het voorgestelde Concept contract?

Over de salariering, schorsing en ontslag bewaart Prof. Noordzij voorts wijselijk het stilzwijgen. Alleen over de benoeming gaat dus het geschil. Dat deze benoeming volgens art. 3 bij beurt geschiedt, is onjuist. De aanhef zegt precies het tegendeel: „De benoeming van eenen nieuwen Hoogleraar in de Theologie geschiedt aldus, dat deze Hoogleraar zooveel door de Kerken als door de Vereeniging voor Hooger Onderwijs aangesteld wordt“. Onze voorstelling was dus volkomen correct, dat er een dubbele benoeming vereischt wordt en alleen de *keuze* bij de benoeming beurtelings aan de kerken en aan de Universiteit staat. In hoeverre het zeggenschap der kerken daardoor verkort wordt, heeft Prof. Noordzij ook nu weer vergeten aan te toonen. Evenzeer als elk bewijs ontbreekt, dat de benoeming der Hoogleraren aan de Theologische School thans uitsluitend in de handen der kerken zou zijn. Een „sofisme“ is een fraai woord, maar het bewijst niets.

7. Ten slotte nog dit. Als gij onder „*Transit*“ in de *Heraut* meent te mogen toornen tegen 't vertrouwen uitsprekt, dat de Gen. Synode geen gelijk zal geven aan hen, die door het „*driften*“ tot opzegging door de Kerken van haar contract met de Vrije Universiteit inzake het verband, 't er op toelagen om 't fundament der Vereen. in 1892 aan te tasten.“ — dan doet ik u deze dubbele vraag: a. Waarom worden zij dan, die opkomen voor 't met een zooveel woorden *instigende* beding van vereeniging, dat er een School voor de opleiding zou zijn geheel en allen van de Kerken uitgaande en door haar bestuurd; zij, die naar Ps. XV: 4 aan 't houden van beloften herinneren als een eisch van Gods Woord ook voor de Kerken — waarom worden dezen dan in uw blad en Kerkbode zoo dikwijls beschimpt als „revolutie“, als „oppositie“ mannen, als „onverzoenlijke oppositie“? En b. is dit geen meten met twee maten van de eerste soort? Omdat, terwijl niemand het beding van de Theol. School kan of zal ontkennen, aangaande 't door u bedoelde „fundament der vereeniging in '92“, zeer zeker moet herinnerd aan de verzekering van Dr. Bavinck ten vorigen jare: „*Nu is deze stichting (de „Vrije Universiteit“) of zelfs een zeker verband „met haar tot conditie van de Vereeniging der kerken gemaakt.“*

Dit onderscheid tusschen beide stichtingen niet te achten — is de groote fout in 't uitzgangpunt uwer redeneering; is de bron van zooveel twist en beklag, en misschien, zoo God 't niet verhoedt, van nog meer!

Het antwoord op deze beide laatste vragen vindt Prof. Noordzij elders in ons blad, en wij behoeven daar dus niet verder op in te gaan.

Voordat wij echter ons antwoord aan Prof. Noordzij besluiten, zij ons de ernstige vraag geoorloofd, of een dergelijke wijze van polemiek voeren beantwoordt aan den eisch, wij zeggen niet van de Christelijke liefde, maar van den toon, die in de pers onder mannen van ernst voert?

De *Heraut* heeft zich beijverd met opzet, om al het persoonlijk en prikkelende uit dezen strijd verre te houden. Tegenover de bezwaarde broederen hebben wij de meest conciliante houding aangenomen. Prof.

Noordzij zelf gaf ons in de *Bazuin* den lof, dat wij zijn persoon niet hadden aangetaast.

In plaats, dat deze tegemoetkomende houding bij Prof. N. tot 't eenige erkenning of waardeering heeft gevonden, worden wij beschuldigd van grove onwaarheden, woordenspel, sofismen enz.

Op deze wijze debat te voeren, is uiterst pijnlijk voor het broederhart.

Tegenover zulk een polemiek wordt men op den duur gedwongen het stilzwijgen te bewaren.

Twee en twintigste JAARLUKSCH SAMENKOMST VAN DE VEREENIGING VOOR HOGER ONDERWIJS op Gereformeerden grondslag, op 25 en 26 JUNI, te UTRECHT.

Utrecht is de stad der vergaderingen.

Midden in het land; goede spoorverbindingen; rustig en stil deftig, is het, om zoo te zeggen; gebouwd als een plaats, waar men in alle kalme bewoners uit verschillende streken des lands kan samenbrengen om over gewichtige belangen te spreken.

Utrecht is de stad der welbekende Deputaten vergaderingen; waar de broeders, op politiek gebied één, komen overleggen wat tot het heil des lands dient; en thans was Utrecht aangewezen voor de hoogst gewichtige vergadering onzer Vereeniging, die dit jaar een gansch ander verloop zou hebben dan vorige jaren.

Want wel ging ook nu een ure des gebeds voort, en volgde daarop de jaarlijkse samenkomst; doch deze zou den ganschen dag worden voortgezet, ook na den middag, en al het bespreken zou gewijd zijn aan den inwendigen bloei onzer Vereeniging en haar school; en naar nauw verband met de Gereformeerde kerken.

De meeting met het debat, waarmee onze samenkomsten in den regel worden besloten, bleef ditmaal achterwege; alle tijd moest gegeven aan den ingewikkelden arbeid, die thans belangstelling vroeg.

Ook voor dezen arbeid werd echter vooraf des Heeren onmisbare zegen afgevraagd. Woensdagavond toch gingen zeer velen op naar de

URE DES GEBEDS.

De Oosterkerk in de Mallebaan te Utrecht met het vriendelijke gebouw, dat dien avond de talrijke schare bevatte. Zoals altijd waren ook nu Hoogleraren, Directeuren, Curatoren, Studenten en een groot aantal vrienden en vriendinnen der Universiteit bijeengekomen, om des Heeren aangezicht in gebed en smeeking te zoeken.

De leiding van deze gebedsure was door Directeuren opgedragen aan Dr. P. A. E. Sijl leus Smith, oud kweekeling onzer Universiteit en thans predikant der Geref. kerk van Rotterdam.

Nadat Ps. 99: 1 en 2 gezongen was herinnerde Dr. Smit aan de laatste reis, dat de Universiteitsdag in Utrecht was gehouden, toen donkere wolken zich boven de school samen paktten; thans leven we in de hoop, dat althans de Theologische faculteit zal worden versterkt door een nauwer band met de school der Gereformeerde kerken. Al haar arbeiden en worstelen leert de les, dat onze school niet anders leven kan dan zeer dicht bij den Troon der Genade. Zijn is een school des Heeren, en planting van zijn hand, en ze leeft uit die hand zooveel wat haar stoflijk bestaan, haar arbeid, en den wortel van haar leven aangaat. Daarom kan ons gebed voor haar niet op houden.

Tot den gebede wil de spreker zijn hoorders leiden aan de hand van het woord uit Deut. 32: 8. „En van Levi zeide hij: Uwe Thummim en uwe Urim zijn aan den man, uw gunstgenoot.“

Alsoe een woord over de verborgenheid van Gods Urim en Thummim.

In verband met de wetenschap, wees spr. op: haar buitengewone verschijning onder Israël; haar wezen in den Christus; haar openbaring in de geloovigen des Nieuwen Testaments; haar betekenis voor het leven van onze Hoog school.

Na gewezen te hebben op den zegen, met welken Mozes, de man Gods, de kinderen Israels gezegend heeft vóór zijner dood, deed spr. uitkomen, dat als bijzondere zegen aan Levi Thummim en Urim geschonken waren. Zij behooren tot de meest verborgen en mysterieuse zaken des Ouden Verbonds. Spr. beschreef deze heilige voorwerpen naar de Jodah'sch Raad ontloot en zijn Recht sprak. Zoo moest Eleazar, de Hooge priester, voor Jozua raad vragen „naar de wijze van Urim“; zoo sprak door deze verborgenheid de Heere recht o.a. in de geschiedenis van Saul.

Hoewel het niet met zekerheid te zeggen is, wat eigenlijk deze Urim en Thummim waren, vast staat dat ze bestonden uit iets stoflijks, aan Aaron toebetroofd, die ze, als „het gericht der kinderen Israels“ gedurig op het hart dragen moest voor het aangezicht des Heeren. De woorden betekenen „licht“ en „recht“ of „volmaaktheid“, en duidelijk is, dat ze in het nauwste verband stonden met de Wet des Heeren, om het licht van die wet in allerlei duisterteden helder te doen schijnen, en het recht van die wet krachtig te doen uitkomen en heerschen in het volle leven.

De twaalf steenen nu op het borstschild des Hoogepriesters waren de sanddinding, dat het volk zelf, één met hem, gebonden was op zijn hart.

De Urim en Thummim daarbij, waren de aanduiding, dat ook de zaak van dat volk, hun lot en wege, hun leven en streven gebonden was op zijn hart.

Jehovah gaf licht. Zijn Urim en Thummim ontlooten verborgenheden, gaven wetenschap. En, het wel, wetenschap niet alleen met betrekking tot de dingen der verzoening en der genade, maar wetenschap ook aangaande de din gen van het natuurlijke leven.

Jehovah openbaarde zijn recht. Daardoor stutten Hij den mensch in de rechte verhouding tot Zich en den naaste.

Zoo treedt Hij voor ons op als de God der Openbaring, die alleen uit het onzichtbare in het zichtbare leert en onderricht, die alleen de ware wetenschap ontdekt. Deze machtige waarheid wordt ons in deze verborgenheid gepredikt, zij het ook hier op geheel eenige wijze, dat de mensch behoefte heeft aan bovennatuurlijke openbaring en dat God alleen den mensch den sleutel der kennis bieden kan.

„Uw Thummim en uwe Urim zijn aan den man, uw gunstgenoot.“ Daarmede is Levi bedoeld; doch Levi is slechts de schaduw; de voorbijaande Hoogepriester; Christus is de Hoogepriester in eeuwigheid; de drager der volheid van licht en gerechtigheid. Zijn zijn de wezenlijke Urim en Thummim; zijn kennis is door niets beperkt, zijn inzicht door niets belemmerd. Hij zelf is het Licht, het levende Woord; zijn naam is Raad; Hij is de Heere onze Gerechtigheid, Hem, als middelbaar, vloet alle kennis toe uit Goddelijke bron; in Hem zijn alle schatten der wijsheid en kennis verborgen; centraal is alle wetenschap in Christus verborgen; dat Hij is de Zonne der Gerechtigheid, dat drukt uit dat onzen Heiland Urim en Thummim toekomen.

Christus openbaart aan zijn gemeente de gedachten Gods. Hij schenkt het licht om heel de schepping te beziën in haar oorzaken en wezen. Hij draagt in deze zondige wereld Urim en Thummim in, voorwerpelijk door zijn Woord, dat een lamp is voor onze voet, en eenmaal zal Hij het volle licht van Gods Raad doen uitblinken, als Hij komt om te oordeelen.

Onderwerpelijk deelt Christus zijn licht en gerechtigheid mee aan de zijnen door den Heiligen Geest.

Tusschen den Oud-Testamentischen Hoogepriester en het volk was slechts een uitwendige band; de gemeente des Nieuwen Testaments is één met Christus. Dárin ligt het beginsel van alle licht en gerechtigheid. Buiten dat licht is er geen; daarom is ook het volk van God in beginsel een wetenschappelijk volk.

Wat niet wil zeggen dat ieder wedergeborene een man van wetenschap is. De wetenschap is een gave Gods; door Christus den geloovigen geschonken. Uit hen alleen kan de zuivere Universiteit rijzen, de ware man van wetenschap opkomen. Uit die gedachte werd de Vrije Universiteit geboren, en leeft ze nog. Voor haar best is zij wel dankbaar. Haar verhouding tegenover de wetenschap des ongelooft is nog steeds die van Christus tegenover Pilatus, die toch eindigen moest met de vraag: wat is waarheid? De duisternis begrijpt het licht niet; het ongelooft vraagt, maar het antwoord wordt niet gegeven; als Baal op den Karmel zwijgt de „god dezer eeuw“, wie het echter niet aan dienaren ontbreekt, welke trachten de grondvesten der waarheid te breken. De worsteling onzer school zal ernstig blijven, maar de zegepraal is in 't eind haar verzekerd: Uwe Thummim en uwe Urim zijn aan den man, uw gunstgenoot.

In Thummim en Urim had de Heere aan Israël een groote weldaad geschonken; het volk bleef de vraag doen: wat is Gods Raad en wil? en op dien vraag gaven de heilige verborgenheden het antwoord. En nu is deze extra ordinaire weg om een beslissing te erlangen wel niet meer open voor ons, doch de versche en levende weg tot de Hemelischen Hoogepriester zelf is ons ontloten. Hij brengt licht, doet recht; onze zaak is de zijne; ook de zaak onzer school; Hij weet hoe de band tusschen haar en de Kerken moet worden gelegd. Rijke stof tot danken zou er zijn indien eenheid van opleiding werd verkregen; de Heere geve haar op het gebed.

Maar ook versterking der Universiteit is noodig. Zij heeft het terrein van het gehele leven te bearbeiten; het leven moet in zijn hartader worden aangegrepen en van daar uit het nieuwe levensbloed naar alle richtingen worden heengestuwd.

Van uit het centrum moet de kracht uitgaan, en dat centrum is onze Universiteit. Voor haar klimme ons gebed tot den Troon der genade. Tot dat gebed wakte spreker in aangrijpende bewoordingen op; God de Heere zende licht en waarheid, dat die ons leiden. We mogen en we kunnen bidden, omdat we, sturende op Jezus onzen Hoogepriester, God onzen Heere aldus mogen aanspreken: Uwe Thummim en uwe Urim zijn aan den Man, uw Gunstgenoot.

Nadat Ps. 43: 1, 3 en 5 was gezongen, ging spreker de schare voor in gebed.

Daarna werd Ps. 97: 6 en 7 gezongen en ging de menigte verklikt uiteen.

Tal van broeders en zusters kwamen een poos later in besloten kring samen in een gezellig samenzijn, hun door de voortreffelijke zorg der Utrechtsche regelingcommissie bereid. Als altijd was de toon opgewekt en hartelijk, en was men enige uren in den tuin van „Buitenlust“ bij heerlijk zomerweder bijeen, onderling sprekende over de groote dingen die men hoopt en verwacht van de School, die de liefste heeft van ons aller hart.

Arnhem, 24 Juni 1902.

Namens de Kerkeraden,
H. HORKSTRA,
M. A. HAFMANS.

Generale Synode te Arnhem.

De Kerkeraden der Geref. Kerk te Arnhem (A en B) verzoeken beleefdelijk aan de afgevaardigden der Generale Synode, die begeeren dat te kunnen behoeve gezorgd worde voor logies bij gemeentelieden, hiervan wel bericht te willen doen toekomen aan Br. Jb. Kaspiers, Eusebiusbuissingel 32 Arnhem, liefst zonder uitstel, en in elk geval vóór Donderdag 17 Juli.

Generale Synode te Arnhem.

De Gereformeerde Kerk te Arnhem (A en B), in 1899 te Groningen aangewezen, om de eerstvolgende Generale Synode van „de Gereformeerde Kerken in Nederland“ saam te roepen, brengt door dezen ter kennis van de Kerken, dat de vergaderingen der Generale Synode dezer jaars D. V. zullen gehouden worden in de Oosterkerk (Rietgrachtstraat) te Arnhem, en zullen aanvangen op Dinsdag 12 Augustus, des voormiddags tien uur, voortgegaan door een ure des gebeds op Maandag 13 Augustus, der avonds zeven uur, in hetzelfde Kerkgebouw, onder leiding van den WelEerw. heer B. van Schelven, bedienaar des Woords bij de Geref. Kerk te Amsterdam.

Vóór Donderdag 3 Juli wordt nog aan 't adres van den eerstondergeteekende ingewacht, wat op 't Agendum dient geplaatst te worden ter behandeling op de Synode.

Rapporten van deputaties, door de vorige Generale Synode benoemd, zende men ook in, zooverre de aard van de opdrachten thans mogelijk doet zijn. In elk geval ontvangen wij thans gaarne zonder titel opgaaf van de namen der rapporteurs, door de onderscheidene deputaties aangewezen.

De deputatie, wier rapport door ons wordt ingewacht, of, zoo de aard der werkzaamheid vaststelling van 't rapport, thans reeds, niet veroorlooft, op 12 Augustus ter Synode dient

te zijn, zijn de navolgende (Acta Gron. Art. 161 en andere artikelen):

1. Voor de correspondentie met de Hooge Overheid.

2. Voor de verzoeken in zake de doodstraf en de roepende zonden (Acta Gron. Art. 155).

3. Voor advies in zake het ingediende graven van Artikel 36 van de geloofsbelijdenis der Nederl. Geref. Kerken (Acta Gron. Art. 41).

4. Voor de correspondentie met de huijlandsche Kerken.

5. Curatoren der Theologische School.

6. Voor het geval van het ontstaan eener vacature onder de hoogleraren aan de Theol. School.

7. Tot oefening van het verband met de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit.

8. Voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

9. Voor Soemba (Acta Gron. Art. 114, punt 1).

10. Voor Midden Java ten Zuiden. Kerk van Utrecht (Acta Gron. Art. 103).

11. Voor Midden Java ten Noorden. Deputaten (Acta Gron. Art. 105) en kerk van Rotterdam B. (Art. 114, punt 2).

12. Voor den missionaire Medischen dienst. Deputaten (Acta Gron. Art. 107, punt 4 en 114, punt 3) en kerk van Amsterdam (Art. 82, punt 7 en 108).

13. Voor de Keucheniuschool (Acta Gron. Art. 114, punt 3).

14. Voor advies in zake de huwelijksverhoudingen op Soemba (Acta Gron. Art. 61 en 67).

15. Voor de Zending onder de Joden.

16. Voor de generale kas voor Emeriti predikanten, pred.-weduwen en wezen.

17. Voor hulp aan catechiseermeesters en oeffenaars, door de actie van 1886 in moedelijkheid geraakt.

18. Voor de Algemeene Kas voor hulpehoevende Kerken.

19. Voor advies, in zake vaststelling van den authentiek tekst der Bijbelsche Schriften en der Liturgie (Acta Gron. Art. 10 en 21).

20. Voor 't uitschrijven van bededag of bidstond in de Kerken. Classis 's Gravenhage (Acta Gron. Art. 39).

21. Voor 't Kerkblad (Acta Gron. Art. 52), (Art. 8 en Bijlage A, 2 op pag. 115).

22. Voor de zaak, genoemd Acta Gron. Art. 160. College van Hoogleraren der Theol. School.

23. Voor de zaak te Uithuizermeeden (Acta Gron. Art. 152).

24. Voor de zaak te Nieuwendijk (Acta Gron. Art. 135).

25. Voor sameroeping dezer Synode en correspondentie met Kerken, bedoeld Acta Gron. Art. 161, confer. Acta Midd. Art. 12 en 13 Kerk van Arnhem.

26. Voor 't bepaalde in Art. 165, Acta Gron. Moderamen der Synode van Groningen.

27. Voor het archief, Kerk van Amsterdam.

Namens der Kerkeraad,
H. HOEKSTRA,
(Verlengde Kastanjelaan 39).

M. A. HOFFMANS.

Amsterdam, 24 Juni 1902.

Voor Kinderen.

EEN ONHEIL EN MEER.

V.

Vier jaar lang bleef onze Heinrich in zijn betrekking van kruideniersknecht te Fursen berg.

Zijn meester was over hem tevreden, zijn loon was vermeerderd, en wellicht zou hij met tertijs zelf een winkeltje hebben kunnen openzetten, en krenten en kaarsen verkopen aan burgers en buitenlui.

Maar Heinrich zweefde heel wat anders voor den geest. We weten wat dat was.

Een zaak begreep hij na drie jaar zeer goed, als kruidenier zou hij zijn doel nooit bereiken, en evenmin het geld verdienen, dat hij noodig had, wilde hij zijn plan volvoeren. Dan diende, dat zag hij duidelijk, een geheel andere weg ingeslagen, dan hij tot nu toe had gevolgd.

Maar welke?

Dat was de vraag, waarmee Heinrich zijn hoofd maanden lang kwelde, waarover hij zijn ouders raadpleegde en met zijn vrienden sprak, tot de meesten het moe werden, en zeiden:

„Och, wat praat je toch! Zet die dingen uit je hoofd. Blijf hier of zoek 't ergens anders, waar je 't brood kunt vinden. Van die schat tengraverij komt toch niets.“

Maar onze vriend liet zich zoo licht niet van zijn voornemen afbrengen. Hij sprak er over met den schoolmeester en enkele andere knappe lui, tot eindelijk iemand zei:

„Als ik in uw plaats was, ging ik naar Amerika. Daar is veel geld te verdienen, en wie voornit wil, kan er terecht. Anders zijn er nog wel meer plaatsen.“

Dien raad leek Heinrich. Hij sprak er over met zijn ouders, die er echter veel tegen hadden. Moeder vreesde voor onheilen op zee en in een vreemd land. Vader was er lang niet zeker van, dat in Amerika, zoo maar voor den eersten den besten, werk en goede verdienste was. Doch Heinrich hield aan, en ten slotte begrepen zijn ouders, dat het toch moeilijk zou zijn, hem bij het kruideniersvak te houden.

Want ten eerste had hij er niet heel veel lust in, ten tweede bracht het niet genoeg op, om er behoorlijk van te leven, als men ten minste knecht bleef. Zelf wist hij te worden verlichte geld, en dat had Heinrich zoomin als zijn ouders. Zoo stonden zij dan toe, dat hun zoon, als er een gelegenheid mocht zijn, gaan zou, en daarmee was vooreerst Heinrich's wensch vervuld.

Ik moet hierbij opmerken, dat het „wandern“ en „auswandern“, d. w. z. het rondtrekken en landverhuizen in Duitschland veel meer wordt gevonden dan bij ons. De jonge werkmans gaat reizen op zijn vak, en vele anderen, mannen en vrouwen, zoeken hun geluk in den vreemde. Miljoenen Duitschers wonen in Amerika. Dat zulk een verhuizing voor het vaderland geen winst is begrijpt gij, en mogen ook wij Nederlanders wel onthouden. In Duitschland heeft men het al lang ingezien, en zijn dan ook velen met dat trekken naar den vreemde volstrekt niet ingenomen.

Werd nu zaak, een gelegenheid te vinden om op reis te gaan. Doch die deed zich in 't eerst volstrekt niet voor. Toch zou, al was 't niet op een weg vol lieflijke, onzen vriend het bereiken van zijn doel mogelijk worden gemaakt.

Op zekeren dag bevond Heinrich zich in den kelder onder den winkel. Er lag een vat stroom, dat naar boven moest, en daartoe genod moest worden over twee schuins liggende balken, die op den trap lagen. Aan de bovenzijde van den

trap stond een man, die een paar haken aan het vat had geslagen, en 't zoo optrok. Beneden was Heinrich, die uit alle macht tegen het vat duwde.

Plotseling echter schoot een der haken uit. Het vat ging scheef, en Heinrich zon het op 't lijf gekregen hebben, had hij niet met alle kracht zich gewend en de ton tegengehouden, tot de ander er haastig den haak weer in had geslagen.

Nauwlijks echter was dit gebeurd, of Heinrich slaakte een kreet, werd doodsbek en waggelde achteruit. De man liet met groote inspanning het vat zakken en ijde zijn makker te hulp. De arme jongen zakte in elkaar en te gelijk kwam een golf bloed uit zijn mond. Hij lag bewusteloos.

De geneesheer, die weldra kwam, trok een zeer bedenkelijk gezicht. Heinrich had te veel van zijn kracht vergeet, en thans lag hij machteloos neder. Een paar weken later was nog geen sprake. Geduldig droeg hij den zwaren slag, vertrouwend dat niets bij geval geschiedt. Na een maand ging het wel zeer vooruit, maar de dokter verklaarde na onderzoek, dat de ziekte toch nooit weer tot zwaar werk in staat zou wezen.

„Vriendlief“, zei de patroon toen, „dan moet ik je tot mijn spijt ontslaan. Je kunt in mijn huis blijven tot je beter zijt, maar dan moet je ook iets anders zoeken. Je begrijpt zelf, dat er nu een ander dient te komen.“

Daar viel niet tegen te zeggen. Heinrich mocht nog blij zijn dat hij, zoo lang het duurde, kost en inwoning had. Want thuis, gesteld al dat hij in den eersten tijd had kunnen vervoerd worden, zou het toch moeilijk zijn gegaan hem te onderhouden. Op zijn dorp was ook geen gelegenheid werk en brood te vinden.

Zoo rees dan op nieuw de vraag: Wat nu? Daarop echter kwam vooreerst geen antwoord. Wel vond hij nu bij dezen dan bij genen iets te doen, maar de jonkman begreep terecht, dat dit op den duur tot niets zou leiden. Eens terwijl hij moedeloos over de straat liep, kwam hij den schoolmeester tegen, bij wien hij wel meer kwam.

„Vriend“, zei deze, „ik heb er over gedacht, of 't niet beter zou zijn voor u, in een of andere groote stad werk te zoeken. Daar is allicht iets te vinden, dat u past, althans veel makkelijker dan hier. Als ik in uw plaats was, ging ik naar Hamburg.“

„Dat is heel ver“, zei Heinrich droevig, „ik ben nu wel weer beter, maar...“

„Ja, maar zie je, het zou misschien niet een te een kams geven, om je vroegere plan uit te voeren, en naar Amerika te gaan. Hamburg is een zeehaven. Er gaan zooveel schepen uit en komen zooveel in, dat men er verstand van staat. Wie weet of zich daar geen gelegenheid voor je opdoet, om naar Amerika te vertrekken.“

Dien nacht sliep Heinrich weinig. Hij was op 't oogenblik bij een boer in dienst, doch dat zou spoedig eindigen. Drie dagen later had hij zijn besluit genomen. Hij pakte zijn boeltje bij elkaar, 't was niet veel; zei kennissen en vrienden vaarwel, en wandelde naar 't ouderlijk huis. Daar deelde hij mee wat hij van plan was, nam van allen hartelijk afscheid en zette toen, alweer te voet, de reis voort.

Zoo ging het den langen, langen, weg tot Hamburg, onder ontbering en vermoeienis. Met versleten schoenen en bijna geen penning meer op zak, trad hij de groote vreemde stad binnen, niet wetend wat hem daar wachtte zou, maar zijn lot stellend in des Heeren hand.

CORRESPONDENTIE.

A. K. te A. Uw vraag met ettelijke andere hopen we in 't volgend nr. te beantwoorden.

HOOGENBIKE.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Oldebroek, A. L. Ruys, te Montfoort. — Arnhem, A. B. Wielinga, te Westmaas. — Langerak, G. de Jonge, cand. te Dordrecht.

BEDANKT: Watergraafmeer, J. L. Schouten, te Hazerswoude.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: De Bilt, Ch. J. Jansz, te Elburg. — Hoogeveen en Monster, J. G. Dekking, te Krimpen a/d Lek. — Ter Aa, A. J. W. van Ingen, te Bergschenhoek. — Warfum, H. J. Andri Douwes, te Witte swijk. — Hoek, J. H. Knips van Dugteren, te Ruiters. — Haarlem, F. A. Loos, te Barneveld. — Numansdorp, W. J. M. Engelberts, te Den Ham. — Wierkerke, E. B. Couvé, te Enters. — Vlieland, H. Cannegieter, cand. te Zuidhorn. — Zoutwoude, J. Willemse, te Slooten. — Berkenwoude, R. J. Kanis, cand. — Dokkum, G. Nijhof, te Berghout.

AANGENOMEN: Kesteren, J. A. van Hoven, te Oud Beerland. — 's Gravenhage, E. J. W. Posthumus Meijjes, te Middelburg. — Rotterdam, W. Lammers, te Goea.

BEDANKT: Zeijveld, W. R. Kalsbeek, te Elspeet. — Kropswolde, G. H. de Haan, cand. — IJsselstein, C. Bouthoorn te Ede. — Schiermonnikoog, Feins en Zwiers, G. H. de Haas, cand. — Gorredijk, T. Dijkstra, cand. — Ondesheans, H. Cannegieter, cand. — Maassluis, N. de Jong, te Uithuizermeeden. — Kockenge, J. M. Ph. Schippers, te Huisen. — Elspeet en Harlingen, H. C. Briet te Steenwijkerwold. — Appelscha, J. D. Donk, te Nieuwenhuis, te Odijk. — Ferwerd, G. A. Swart, cand. — Zaltbommel, G. Nijhof, te Berkhout. — Peperga, R. J. Kanis, cand. te Kampen.

Gedonneerd op DE HERAUT wordt bevestigd verzocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, eindigend 30 Juni a.s., ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken, welken men gelieve te adresseren aan

De Administratie van „De Heraut“

Amsterdam.

Intekenaren op het premieboek De GEMEENE GRATIE, die het daardoor verschuldigde driemaandelijkse wenschen te voldoen, herinneren wij aan de kwartaalbetaling van f — 75 per aangevraagd exemplaar.

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

DE ADMINISTRATIE.

Amsterdam, Juni 1902.

Advertentien.

Heden overleed zacht en kalm in volle verzekerdheid des geloofs, na een kortstondige doch hevige ziekte, onze innig geliefde Echtgenoot en Vader, de Wel-Eerw. Heer

P. N. KRUIJSWIJK.

Bedienaar des Woords in de Geref. kerk alhier, in den ouderdom van 46 jaar.

Wed. E. G. KRUIJSWIJK—

BARGE,

en hare jeugdige Kinderen.

Antwerpen, 20 Juni 1902.

Eenige en algemeene kennisgeving.

Heden trof de Geref. Kerk alhier een zwaar verlies, door het afsterven van haren innig geliefden Herder en Leeraar, den Wel-Eerw. Heer

P. N. KRUIJSWIJK.

Hoewel nog geen vol jaar te Antwerpen werkzaam, had Zijn Wel-Eerw. het volle vertrouwen, niet alleen zijner kleine gemeente, maar ook van velen daarbuiten weten te winnen.

Ons past een stille zijn en een vast vertrouwen, ook wanneer de Heere ons leidt in diepe wegen.

Namens den Kerkeraad,

W. ROOZE, Scriba.

Antwerpen, 20 Juni 1902.

Na een langdurig en pijnlijk lijden, overleed heden onze geliefde Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer

TEUNIS ROODENBURG,

in den ouderdom van ruim 78 jaar, Weduwnaar van NEELTJE KORTHAAL.

De Heere, Wien het behaagde optuigen een uit ons midden weg te nemen, troost ons daarmede, dat ook deze geliefde heenging, stemmende op den God des Verbonds.

Uit aller naam,

H. ROODENBURG.

Benschop, 21 Juni 1902.

In onzen lievergen en getrouwen broeder TEUNIS ROODENBURG,

dien de Heere na een langdurig en pijnlijk lijden uit de strijdende in de triomferende Kerk deed overgaan, ontvielen ons heden een man, die de Geref. Kerk van 1888 tot het vorige jaar, toen zijne krachten hem ontvielen, met al zijne gaven in het ambt van ouderling heeft gedient.

Openb. 14: 13.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk,

H. v. KESTEREN, Voorz.

Benschop, 21 Juni 1902.

Heden overleed in de hope des eeuwigen levens, na een langdurig lijden, in het Diaconessenhuis te Utrecht, tot onze diepe droefheid, onze geliefde eenige Zoon en Broeder,

JOHANNES WILLEM HESSELS,

Doctorandus in de Philologie,

in den leeftijd van 33 jaren.

J. HESSELS, F. D. M.

P. HESSELS—Rijpma.

G. DONNER—Hessels.

A. M. DONNER, F. D. M.

Zwolle, 21 Juni 1902.

VERSCHEENEN:

PROGRAMMA

van het

Gereformeerde Gymnasium

te AMSTERDAM.

Cursus 1902—1903. Prijs f 0.25.

Alle leerboeken in dit Programma genoemd, worden voorhanden gehouden.

ROEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER,

Kalverstraat 134. Amsterdam.

VERSCHEENEN:

Homoeopathische Apotheek

van ALBERT SOMMER.

Amsterdam, Singel hoek Heiligenweg.

Speciaal middel tegen Asthma, nieuwe en beproefde uitvinding, voor geringen tijd voldoende f 1.50.

Berolium, afloeiend middel bij likdoorns, per penselstroom f 0.40.

Arnica-haarolies tegen het uitvallen van het haar f 0.65.

Hensels Tonicum, een limonaal hiermede bereid versnelt en versterkt, f 0.70.

Fucus Tinctuur bewerkst afname van vet zonder nadelige gevolgen, f 2.—.

Nieuwe prijsconcent 1902 met zeer verlaagde prijzen gratis en franco.

VERSCHEENEN: Aflevering 3 van:

GOD IS LIEFDE.

DE HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS

behandeld in twee en vijftig LEERREDENEN,

DOOR

J. H. FERINGA.

Dit werk verschijnt in 18 afleveringen, elk van ongeveer 3 vel druks, en zal D. V. in den loop dezes jaars compleet komen. Het gehele werk kost f 3.75. Fraaie stempelbanden zullen bijtijds tegen matigen prijs verkrijgbaar gesteld worden.

Amsterdam.

Pretoria.

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN,

DAMRAK 60 en DAM 15-17.

Koopen en verkoopen EFFECTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden en Zilveren MUNTEN en vreemde BANKNOTEN. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO tot dagelijks vast te stellen rentekoers.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering

Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 517 en 519.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:

Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARIE, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINGK VAN DER OYE

Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen

KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag.

Verschenen:

Dr. A. KUYPER,

DE ENGELN GODS,

een boek in royaal formaat van 300 bladzijden.

Prijs f 2.50 ingenaaid; f 3.25 in fraaie stempelband.

ROEKHANDEL

VOORHEEN

Amsterdam.

Pretoria.

HÖVEKER & WORMSER.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland,

Gevestigd te GRONINGEN.

Commissarissen: Proor. Mr. D. P. D. FARIUS, J. H. DE WAAL MALEFIJT, A. W. SCHIPPERS, Jhr. H. A. WTTWAAL VAN STOEETWEGEN, H. LUKING, Mr. P. DIELEMAN, E. G. WENTINK.

Raad van Toezicht: J. BOUWES, Jhr. TERPSTRA, Mr. H. VAN DER VEGTE.

Verstrekt geld op eerste Hypotheek, zonder vooruitbetaling van rente. Geeft uit 4 pCt. Pandbrieven, koers 99½ pCt, in stukken van f 1000.—, f 500.—, f 100.— en f 50.—, verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij hare Agenten en bij alle Commissarissen en Makelaars in effecten. Inlichtingen worden verstrekt te Amsterdam door de H.H.: L. G. WEISZ & Co., Westermarkt 21 en E. J. RADIUS en H. J. DANE, Keizersgracht 207 te Rotterdam door den heer H. DANE, Haringsvliet 49.

De Directie:

M. BROUWER, Mr. W. SWITTERS, F. J. BOLT.

DE SCHOOLVRIEND,

van

J. DE LIEFDE.

Een stel leesboeken voor het

Christelijk Onderwijs.

BEWERKT DOOR

J. TER BORC

en

A. WIERSINGA.

Met illustratiën van W. STEELINGA en G. KOPPENOL.

te deeltje 2e druk f 0.25

2e 2e f 0.25

3e 2e f 0.25

4e 2e f 0.25

5e 2e f 0.30

VERSCHEENEN:

Het 6e deeltje f 0.30

Het 7e deeltje is ter perse.

ROEKHANDEL

VOORHEEN

Amsterdam.

Pretoria.

HÖVEKER & WORMSER.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten,

WESTERMARKT No. 21

AMSTERDAM.

PIJPORCELS

voor kleine Kerken 's eeds voorhanden aan de Orgelfabriek van de Firma

C. C. BENDER, te Leiden.

Calvinisme en Methodisme.

Een lezing voor „Patrimonium“, door

J. BOUMA,

Boekh., Akkerwoude,

à 10 Cent te verkrijgen bij hem.

VERSCHEENEN:

MEDISCHE BEZWAREN

tegen

VACCINATIE-DWANG,

DOOR